

آشتی با خصوصی سازی در دولت سیزدهم

بخش خصوصی و توجه دولت‌ها به خصوصی سازی یکی از پرچالش ترین مسائل در سال های گذشته بوده است و دولت سیزدهم تلاش کرد تا با اقداماتی از جمله حذف امضاهای طلایی در مسیر صدور مجوزها، پیش بینی پذیر کردن اقتصاد با اطلاع رسانی پیشینی درباره بخشنامه‌ها و مقررات و همچنین نگاه آسیب شناسانه به خصوصی سازی، چالش های این بخش را رفع کند.

به گزارش شاداد، مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی وزارت امور اقتصادی و دارایی در پاسخ به گزارش مورخ ۱۴۰۳/۲/۱۷ روزنامه هم میهن با تیتراژ «خصوصیت با بخش خصوصی» توضیح داد: در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اقتصاد بر سه اصل بخش خصوصی، دولتی و نیز تعاونی بنیان نهاده شده که هر یک از این بخش باید بر اساس میزان توان و ظرفیت خود در اقتصاد نقشی را ایفا کنند. اقتصاد ایران همواره توسط دولت‌ها اداره شده و در نتیجه بخش خصوصی نقشی کم رنگ و بخش تعاونی در اقتصاد ایران طی ۵۰ سال گذشته بی رنگ بوده است.

در ابتدای دهه ۸۰ سازمان خصوصی سازی کار خود را در راستای اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و کوچک کردن دولت آغاز کرد و طی دو دهه گذشته با چالش های مختلفی در دولت های مختلف روبه رو شد. در واقع واگذاری های خارج از قاعده، ماموریت اصلی این سازمان را با چالش مواجهه و در نهایت اصل خصوصی سازی به بیراهه رفت. شاهد این مدعا واگذاری برخی شرکت های بزرگ و بیراهه ای که این بخش طی کرد بود.

در واقع، دولت سیزدهم تلاش کرده تا نسبت به مسیر خصوصی سازی در گذشته بازنگری اساسی و ساختاری داشته و با توقف مسیر نادرست گذشته، مسیری درست را برای آینده انتخاب کند، چراکه مسیر خصوصی سازی در گذشته که با نام سیاست های کلی اصل ۴۴ اجرا شد، نتهتها منجر به ورود بخش خصوصی نشد بلکه واژه «خصوصی» را که ناشی از کارکرد نادرست این بخش بود را وارد ادبیات اقتصادی کرد، که بار آن همچنان بر دوش این بخش سنگینی می کند.

برگزاری نخستین رویداد بین المللی خصوصی سازی در اقتصاد ایران در سال آغازین دولت که در آن بازخوانی مفصلی نسبت به بیست سال عملکرد این بخش در اقتصاد کشور انجام شد، برای ریل گذاری در اصلاح قانون سیاست های اصل ۴۴ از جمله گام های عملی بوده که در دولت سیزدهم برای خصوصی سازی برداشته شد.

با توجه به این مسئله که، نهاد رقابت در ایران به دلایل مختلف اقتصادی، حقوقی و سیاسی نسبت به نمونه های مشابه خود در دنیا، از کارآمدی لازم برخوردار نبوده و از تغییرات و تحولات جدید هم طی سالیان گذشته جا مانده و خلأ حضور قدرتمند، صحیح و کارآمد آن در بازار به خوبی احساس می شود، وزارت اقتصاد اقدام به آسیب شناسی فصل نهم قانون سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، بررسی عملکرد شورای رقابت، مطالعه تجربه کشورها در حوزه تنظیم گر رقابت و منع انحصار و تدوین لایحه اصلاح فصل نهم این قانون کرد.

قطعا دولت سیزدهم با توجه به همه آسیب های موجود که در اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و نیز سیاست های کلی ابلاغ شده آن در دهه ۸۰ با مرور تجارب خصوصی سازی های گذشته که سبب عدم توجه به انتخاب صحیح شرکت های قابل واگذاری، روش و خریدار مناسب، تعیین ارزش بنگاه، آماده سازی و اصلاح ساختار شرکت های دولتی پیش از واگذاری به تجارب تلخی منجر شده، سعی کرد تا این مسیر نادرست را تغییر و یا حداقل اصلاح کند و با ارائه یک عملکرد آماري مانع از تکرار اشتباهات گذشته در این بخش شود، از این جهت همه سعی دولت سیزدهم آشتی با بخش خصوصی و نیز اجرای این اصل قانون اساسی بود.

ادعاشده بایک زنجانی، در واقعیت امر، به حساب خم اگزیم بانک مسکو واریز شده بود نتیجتاً، خارج از کنترل اوفک و خزانه داری آمریکا بوده و جای نگرانی نداشت که لازم باشد شورایی امنیتی ملی از بانک مرکزی بخواهد آن را ریجکت کند. آنچه که از ابتدا برای بانک مرکزی محرز بوده است ادعاهای کذب بایک زنجانی از یک سو و رفتار غیر حرفه ای و متقلبانه خم اگزیم بانک و مکاتبات فیما بین آن‌ها از سوی دیگر بود.»

منابع شناسایی شده در تاجیکستان کافی نبود

دور اول دولت روحانی که تمام شد، تلاش‌ها برای شناسایی دارایی‌های بایک زنجانی و بازگشت آن به کشور ادامه پیدا کرد، یکی از مدیران بانک مرکزی در دولت دوم روحانی به هم میهن می گوید: «در دوره ما تلاش مقامات امنیتی و قوه قضائیه برای بازگرداندن پول بایک زنجانی به نتیجه نرسید. در آن زمان مقامات امنیتی پیگیر پرونده بودند و از طریق بانک شهر قرار بود منابعی که در تاجیکستان به عنوان منابع بایک زنجانی شناسایی شده بود را به کشور بازگردانند که آن هم نهایتاً به نتیجه نرسید.»

همدستان بایک زنجانی در تاجیکستان و مالزی با استفاده از منابع ارزی او به منافعی دست یافتند اما نه اراده ای برای بازگرداندن آن منابع را داشتند و نه توان آن را. در ویدئو به بانک کنلون چین اشاره می‌شود که بنا به درخواست بانک کشاورزی تاجیکستان متن قراردادی را ارائه کرده است درحالی که یکی از مدیران وقت بانک مرکزی می‌گوید: «واقعیت قضیه این است که بانک کشاورزی تاجیکستان از بانک کنلون درخواست کرد ضمانتنامه تعهد پرداخت مبلغ مورد مطالبه را صادر کند و بانک کنلون آمادگی خود را برای صدور ضمانتنامه به تودیع همان مبلغ توسط طرف تاجیکستانی نزد ایشان منوط کرد که امری خارج از توان بانک کشاورزی تاجیکستان بود و لذا توافق عملیاتی نشد.»

۶۰۰ میلیون دلار را بازگردانیم

یکی از مقامات مطلع در وزارت نفت نیز در گفت‌وگو با هم میهن با تاکید بر اینکه تمام آنچه در این ویدئو ادعا شده دروغ است، می‌گوید: «زنجانی ادعا می‌کرد مابه‌ازای بدهی خود، در ایران دارایی دارد. اما وقتی اموالی که در ایران داشت در دوره آقای روحانی شناسایی و مبلغ آن کارشناسی شد حدود ۶۰۰ میلیون دلار بود که با بدهی ۲ میلیارد و ۷۰۰ میلیون دلاری او فاصله زیادی داشت.» او ادامه داد: «ما گفته بودیم هر مذاکره‌ای برای بازگرداندن پول باید انجام شود از کانال بانک مرکزی باشد. مذاکرات بانک مرکزی نیز نتیجه‌ای نداد. امروز با ساخت چنین ویدئوهایی می‌خواهند یک مفسد را تطهیر کنند. امروز می‌خواهند از بایک زنجانی که حکم زندان او از سوی قوه قضائیه قطعی شده و به فساد مالی محکوم شده، یک قهرمان بسازند. این از مصادیق ادعای مبارزه با فساد آقایان است که یک مفسد را تبدیل به قهرمان می‌کنند.» در مهر ۱۳۹۳ یعنی چندین ماه بعد از بازداشت بایک زنجانی، امیرعباس سلطانی، نماینده مجلس و عضو کمیته پیگیری پرونده بایک زنجانی به رسانه‌ها گفته بود: «بسیاری از مقامات بلندپایه دولت احمدی‌نژاد از جمله وزیر دارایی، رئیس بانک مرکزی و وزیر نفت در تخلفات وی سهیم بوده‌اند.» اما این گفته هیچ‌گاه اثبات نشده و خبری مبنی بر تایید یا رد آن منتشر نشد.

سکوت

برای شنیدن صحبت‌های طرف مقابل پرونده روزنامه هم میهن در تماسی با رسول کوهپایه‌زاده، وکیل مدافع او خواستار توضیح درباره ادعاهای مطرح شده در ویدئو شد. با وجود آنکه کوهپایه‌زاده پاسخ به هم میهن را منوط به ارسال پرسش‌ها کرد اما تا زمان انتشار این گزارش، پاسخی به پرسش‌ها نداد.

از اعدام تا ۲۰ سال حبس

سرانجام حجت‌الاسلام‌المسلمین محسنی‌اژه‌ای، رئیس قوه قضائیه در نشست شورای عالی قوه قضائیه (۳۰ هجمن‌ماه ۱۴۰۲)، از شناسایی اموال بایک زنجانی در خارج از کشور و انتقال آن به تهران خبر داد. رئیس کل بانک مرکزی نیز در روز اول اسفندماه ۱۴۰۲ گفته بود: «اموال بازگردانده شده بایک زنجانی که به‌صورت دارایی‌های ارزی است، تماماً به خزانه بانک مرکزی منتقل شده است؛ بنابراین بدهی زنجانی به مبلغ یک میلیارد و ۹۶۷ میلیون و ۵۰۰ هزار یورو تسویه شد و این اموال به‌عنوان پشتوانه پولی کشور به خزانه بانک مرکزی بازگشت.»

بدین ترتیب با تسویه بدهی، حکم اعدام بایک زنجانی که در اسفندماه ۱۳۹۴ صادر شده بود، مشمول تخفیف موضوع ماده ۱۱۴ قانون مجازات اسلامی شد و سخنگوی قوه قضائیه در نشست خبری (۱۱ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۳) در این رابطه گفت: با گزارش مقامات ذی‌صلاح در مورد استرداد اموال، درخواست تخفیف مجازات بایک زنجانی از سوی دادگستری استان تهران مطرح شد و با تأیید رئیس قوه قضائیه و موافقت رهبر انقلاب حکم اعدام وی نقض و تبدیل به ۲۰ سال حبس شد.

اسحاق جهانگیری:

اصل این ویدئو بر مبنای جلسه مشترکی بین آقای هاشمی‌رفسنجانی، بنده، آقای زنگنه و آقای ظریف ساخته شده اما قاطع می‌گویم هیچ جلسه مشترکی در خصوص بایک زنجانی بین ما برگزار نشد. من با آقای هاشمی جلسات زیاد دونفره‌ای داشتم ولی اینکه جلسه مشترکی پیرامون موضوع بایک زنجانی داشته باشیم را تکذیب می‌کنم

شود. نهایتاً ولی‌الله سیف شخصی به نام معصومی معاون اداره بین الملل بانک مرکزی را شبانه به روسیه اعزام و در آنجا کل مبلغ را ریجکت می‌کند. چند روز بعد و در تاریخ سوم دی‌ماه مدیرعامل HK طی نامه‌ای به زنجانی از همکاری نکردن و عدم تایید موجودی حساب توسط بانک مرکزی خبر می‌دهد. این در حالی است که پول در حساب بانک مرکزی نشسته بود ولی براساس مصوبه شورای امنیت پول زنجانی را عودت دادند تا نتواند تسویه حساب کند و این موضوع پایان یابد. «موضوع پرداخت بدهی زنجانی، دو روز پیش از دستگیری او از سوی محمدعلی پورمختار، رئیس کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی نیز عنوان می‌شود. او گفته بود: «بایک زنجانی بدهی ۲/۶ میلیون یورویی خود بابت فروش نفت ایران را به دولت پرداخت کرده است.» اما مصطفی‌افضلی‌فرد، سخنگوی کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی یک روز پیش از دستگیری زنجانی گفته بود: «در ابتدا مسئولان بانک مرکزی ایران گمان کردند با توجه به اسناد و مدارک ارائه‌شده از جانب زنجانی، پول حاصل از فروش نفت در حساب این بانک است؛ اما با بررسی بیشتر جعلی بودن این اسناد محرز شد و زنجانی متهم شناخته شد.»

نامه‌ها جعلی است

ادعای مطرح‌شده در این ویدئو در خصوص مصوبه شورای امنیت برای جلوگیری از واریز پول به حساب بانک مرکزی در حالی مطرح می‌شود که اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهور وقت درباره جلسه شورای امنیت به هم میهن می‌گوید: «در طول هشت سالی که در دولت بودم در هیچ جلسه‌ای از شورای امنیت شرکت نکردم. همچنین با آقای هاشمی‌رفسنجانی، زنگنه و ظریف هیچ‌گاه جلسه مشترک نداشتم.» همچنین یک مقام مطلع در بانک مرکزی به هم میهن می‌گوید: «طی چهار سالی که در بانک مرکزی مسئول یکی از بخش‌ها بودم (۱۳۹۲-۱۳۹۶) بایک زنجانی ادعای بازگرداندن پول به کشور را در زمان بررسی پرونده مطرح کرد. بانک مرکزی همان زمان اعلام کرد برای اثبات این ادعا بخشی از پول را بازگرداند. اما رئیس خم اگزیم وجود چنین پولی را انکار کرد و حرف خود را پس گرفت.»

در اسناد ادعایی، اصول بدهی بانکی دیده نمی‌شود

یکی دیگر از مدیران وقت در بانک مرکزی در پاسخ به خبرنگار هم میهن مستنداتی ارائه می‌کند که ادعای بایک زنجانی از اساس رد می‌شود. او در متنی که برای هم میهن ارسال می‌کند تأکید کرده است: «در این کلیپ به مستندات اشاره شده است که منشأ القانات کذب مورد ادعای آمادگی پرداخت مطالبات شرکت ملی نفت ایران و شرکت نیکو(HK Inter trade Company Limited) توسط بایک زنجانی است.» این مقام مطلع در بانک مرکزی در مکتوب ارسالی خود به هم میهن تأکید می‌کند: «همه مستندات ارائه‌شده به استناد کذب و جعلی بودن نامه بایک زنجانی به شرکت سوئیفت بلائو و مردود است چراکه یک بانکدار حرفه‌ای از این اصل اولیه انتقال ارز آگاه است که شرکت سوئیفت بانک یا مؤسسه اعتباری نیست که منابع ارزی ناشی از مطالبات اشخاص حقیقی و حقوقی منجمله بانک‌ها را برای ایشان جابه‌جا کند. شرکت سوئیفت صرفاً فراهم‌کننده شبکه مواصلاتی بین بانکی است که از آن طریق، بانک‌ها و اعضای متصل به آن شبکه، بتوانند منابع پولی را از حساب خود به سایر حساب‌های بانکی انتقال دهند. با این توضیح، شایسته است به سوابق بایک زنجانی در جعل نامه و پیام‌های به ظاهر سوئیفتی معجول اشاره کرد که در زمان محاکمه ایشان به دادگاه ارائه شده است. متأسفانه، شرکت نیکو و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی به دلیل ناآشنایی با اطلاعات بانکی و بانکداری بین‌الملل، به بایک زنجانی اعتماد کردند و منابع ارزی را در اختیارش گذاشتند و ایشان ناتوان از انتقال منابع ارزی بود و به گزاف انتقال آن منابع را ادعا کرده است.»

رفتار متقلبانه زنجانی و خم اگزیم بانک چگونه لو می‌رود

در متن این مقام مطلع در بانک مرکزی درباره ادعای ریجکت پول بایک زنجانی توسط شورای امنیت هم توضیح داده می‌شود: «نکته‌ای که درباره صدور دستور شورایی امنیت ملی مبنی بر لزوم ریجکت مبلغ واریزی مورد ادعای بایک زنجانی باید اشاره کرد این است که این ادعا به نحوی است که گویی اعضای آن شورا نه تنها با بانکداری بین الملل آشنا نبودند بلکه از آثار قوانین تحریم آمریکا نیز بی‌اطلاع بوده‌اند. براساس قوانین تحریم آمریکا چنانچه مبالغ دلاری بیش از ۴۰ هزار دلار به مقصد اشخاص ایرانی جابه‌جا شود از انتقال آن جلوگیری می‌شود تا پس از بررسی و عدم مغایرت با شرایط تحریم آزاد شود. به این ترتیب، منابع غیردلاری که توسط بانک‌های اروپایی تسویه می‌شود، خارج از سیستم تسویه دلاری بوده و مسدودناپذیر بوده‌اند کما اینکه تاکنون در جایی نگفته‌اند مقامات اوفک یا خزانه‌داری آمریکا دستور داده‌اند مبلغی را که به یورو به مقصد اشخاص ایرانی بوده است توقیف یا مسدود کرده‌اند. لذا چنانچه مبلغ یورویی

توقلی آن زمان گفته بود: «من وقتی ماجرای زنجانی را فهمیدم بلافاصله عکس‌العمل نشان دادم. اصلاً علت اینکه زنجانی بازداشت شد و نتوانست فرار کند بیانیه من بود. من نامه‌ای نوشتیم و از نماینده‌ها امضا گرفتیم که او باید بازداشت شود.»

تطهیر یک محکوم به فساد مالی

تلاش برای تطهیر فردی که از سوی قوه قضائیه به‌عنوان مفسد مالی معرفی شده و محکوم به اعدام و سپس با تخفیف به ۲۰ سال حبس محکوم شده ادامه می‌یابد. در این ویدئو نامه‌هایی در تصویر نشان داده می‌شود که درباره اصالت آن تردید زیادی وجود دارد. براساس ادعای مطرح‌شده در ویدئو گفته می‌شود بایک زنجانی پیش از بازداشت تلاش داشته تمام بدهی خود را بازگرداند اما مسئولان ایران مانع او شدند. در این ویدئو گفته می‌شود: «در تاریخ ۲۱ آذر ۱۳۹۲ سیف‌الله جشن‌ساز مدیرعامل HK براساس خواسته زنجانی از او می‌خواهد مانده مطالبات این شرکت در بانک «فرست اسلامیک» را به یکی از شماره‌حساب‌های بانک مرکزی نزد بانک «خم اگزیم» روسیه واریز کند. زنجانی در همان تاریخ نامه‌ای به شرکت سوئیفت ارسال می‌کند که این شماره حساب‌های ذینفع است و این مبالغ که بخشی مطالبات شرکت ذینفع و بخشی برای هلدینگ خود است به یکی از این حساب‌ها واریز شود.» در ادامه در این گزارش تصویری ادعا می‌شود: «در تاریخ ۲۲ آذرماه بایک زنجانی در نامه‌ای به نصیربیک رئیس خم اگزیم بانک می‌نویسد: با توجه به مذاکراتی که داشتیم لطفاً هرچه سریعتر مشخصات کارگزار بانک اروپایی و یا آمریکایی خود را جهت واریز مبلغ سپرده اعلام کند. در همان تاریخ رئیس خم اگزیم بانک پاسخ نامه زنجانی را داده و درخواست می‌کند تا مبلغ دو میلیارد و ۵۰۰ میلیون یورو را به اکانت یورویی آنها در بانک جی‌پی‌مورگان کانادا واریز کند تا او هم حساب بانک مرکزی در روسیه را شارژ کند.» در ادامه ادعاها آمده است: «پس از دریافت این پاسخ در همان تاریخ یعنی ۲۲ آذر ۱۳۹۲ زنجانی از شرکت سوئیفت درخواست می‌کند مبلغ فوق را به حساب اعلامی خم اگزیم در جی‌پی‌مورگان انتقال دهد. ولی نام ذینفع را عنوان نکند که اسم بانک مرکزی مشخص نشود. بلافاصله طبق این سند انتقال انجام می‌شود و وجه به حساب خم اگزیم واریز می‌شود. فردای آن روز یعنی ۲۵ آذرماه قبل از ساعت ۱۰ صبح کلیه مبالغ طی پنج پیام سوئیفت به نام ذینفعی که بانک مرکزی تعیین کرده بود، تغییر می‌کند و اعلام وصول توسط بانک روسیه به صورت کتبی صادر می‌شود که طی نامه‌ای به بایک زنجانی اطلاع داده می‌شود. ولی‌الله سیف، رئیس وقت بانک مرکزی موضوع را به اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهور اطلاع می‌دهد. جهانگیری به اتفاق بیژن زنگنه همان روز به شورای عالی امنیت ملی می‌روند و شتابزده در آنجا مصوبه‌ای تصویب می‌کنند تا از ورود این پول جلوگیری

